

Haridus- ja Teadusministeerium
Munga 18, 50088 Tartu
hm@hm.ee

Meie: 30.01.2025 nr 12-3/25-33

Hinnangu andmine RHS § 11 lõike 1 punktis 19 sätestatud teadus- ja arendustegevuse erandi kohaldamise võimalikkuse osas teenuste tellimisel

Kliimaministri 05.07.2024 käskkirjaga nr 1-2/24/269 kehtestatud meetme "Kliima-energiapoliitika eesmärkidel pilootprojektide toetamine" raames otsustati rahastada Eesti kvaternaarisetete geotermaalenergia kasutamise pilootprojekti läbiviimist aastatel 2024-2026 (projekt AVATAR). Eesti Geoloogiateenistus (edaspidi EGT) viib selle otsuse ja riikliku finantseerimise (KHG heitkogustega kauplemise tulu vahendid) alusel läbi uuringuid maapõueenergia tehnoloogiate katsetamiseks ja laialdasemaks kasutamiseks, et aidata kaasa Eesti energia- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamisele.

Lähtudes riigihangete registri keskkonnas kättesaadavaks tehtud valdkondlikust juhiseist „Teadus ja arendustegevuse erandi kohaldamine teenuste tellimisel“ (edaspidi juhise), pöördume Teie poole hinnangu saamiseks riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 11 lõike 1 punktis 19 sätestatud teadus- ja arendustegevuse erandi kohaldamise võimalikkuse osas meie poolt ellu viidava teadus- ja arendusuuringu „Eesti kvaternaarisetete geotermaalenergia potentsiaali“ eesmärgi täitmiseks vajalike teenuste tellimisel, alljärgneva käsitluse kohaselt: EGT põhimäärusest tulenevalt on meie tegevusvaldkonnaks geoloogiline kaardistamine, teadus- ja arendustegevus, geoloogilised alus- ja rakendusuuringud, geoloogilise teabe säilitamine ja kättesaadavuse tagamine, riigiasutuste nõustamine ning avalikkuse maapõuealane teavitamine (§ 8). Põhimääruse § 9 sätestab muuhulgas järgmised eelnimetatud tegevusvaldkonna raames täidetavad EGT ülesanded:

- maapõueressursside otsingute ja uuringute teostamine (§ 9 lõige 1 punkt 2);
- geofüüsikaliste, geokeemiliste ja keskkonnageoloogiliste uuringute teostamine (§ 9 lõige 1 punkt 3);
- rahvusvaheliselt tunnustatud teadus ja arendustöödena geoloogiliste alus ja rakendusuuringute iseseisev korraldamine ning nendes osalemine koostöös teiste teadus- ja arendusasutustega (§9 lõige 1 punkt 9);

Uuringu põhieesmärgiks on selgitada seni Eestis uurimata ning maailmas väheuuritud kvaternaarisetetes voolava põhjavee soojusenergia potentsiaal ning selle kasutusvõimalused soojusenergia tootmiseks väiksemahulistes keskküttesüsteemides. Kavandatud on teostada rakenduslikud eeluuringud avatud maasoojusenergia süsteemil põhineva pilootjaama rajamiseks ning hankida unikaalseid nõustamisteenuseid ja oskusteavet, et neid Eesti oludele kohaldada.

Lähiriikides nagu Soome, Rootsi ja Taani on sarnast tehnoloogilist lahendust edukalt rakendatud, kuna selle suhteliselt madal maksumus võrreldes sügavate ja kesk-sügavate madalatemperatuursete soojuskaevudega ja minimaalse keskkonnamõjuga, soosib sellise tehnoloogia laialdasemat kasutamist. Eesti geoloogilised tingimused (kvaternaarisetete leviku ulatus ja paksus) annavad seejuures väga head eeldused analoogsete tehnoloogiate kasutusele võtmiseks soojusenergia tootmiseks ka Eestis. Pilootprojekt aitab selliste uute tehnoloogiate ja prototüüptehnoogiat katsetada ning aitab hinnata selle turupotentsiaali.

Eelnimetatud eesmärgi täitmiseks ja tehnoloogia rakendatavuse hindamiseks puudub täna Eestis vajalik kompetents ja ka uuringute tegemiseks vajalik tehnika. Seetõttu peab EGT tellima uurimis- ja arendustööd, mille raames on vajalik soojusenergia potentsiaali hindamiseks kasutada Eestis uusi uuringumeetodeid ja saada proovide analüüsiks ja hindamiseks nõustamise teenuseid. Tellitava teenusega tagatakse usaldusväärne andmestik avatud süsteemiga maasoojuse tootmispuurkaevude planeerimiseks ja võimaliku pilootjaama rajamiseks, samuti asjakohane sisend ka teiste sarnaste installatsioonide rajamiseks tulevikus.

Eelkirjeldatud uurimis- ja eksperimentaalarendustöö teenused vastavad Euroopa Komisjoni määrusega (EÜ) nr 213/2008 ühtse riigihangete klassifikaatori (CPV) kohta (ELT L 74, 15.03.2008, lk 1-375; edaspidi CPV määrus), kehtestatud CPV-koodidest koodidele 73100000-3 Uurimis ja eksperimentaalarendustöö teenused, 73120000-9 Eksperimentaalarendusteenused ning 73300000-5 Uurimis ja arendustöö planeerimine ning elluviimine. Läbiviidavad testimised vastavad CPV koodile 73430000-5 – Testimine ja hindamine.

Kuna planeeritava pilootjaama rajamise tingimuste ja tehnoloogia sobivuse hindamiseks tehtavad uuringud on uudsed, on vajalik sobivaimate uurimismeetodite valimiseks tellida konsultatsioone, mis meie hinnangul kattuvad CPV määruuses nimetatud teenusega „Uurimis ja arendusteenused ja seonduvad nõustamisteenused“ CPV koodiga 73000000-2. Samuti on vajalik läbi viia teostatavuse eeluuring ja hinnata eksperimentaalse pilootjaama rajamise tehnoloogia võimalikkus, mis vastab CPV koodile 73420000-2. Kõik eelnimetatud CPV koodid on nimetatud ka RHS § 11 lõike 1 punktis 19.

Soovime nimetatud teenuseid tellida teenusepakkujalt, kellel on varasem kogemus avatud maapõuesoojussüsteemi tehnoloogiate rakendatavuse uurimises ja kasutamises, et tehnoloogia rakendatavuse korral seda tehnoloogiat edasi arendada ja laialdasemalt kasutusele võtta ka Eestis. Oleme kogunud infot potentsiaalsetelt partneritelt, kes suudaks pakkuda eespool kirjeldatud teenust. Nõustamisteenuse saamiseks soovime teha koostööd Soome Geoloogiateenistusega, kellel on rikkalik kogemus selliste katsetuste läbiviimisel ja hindamisel ning seejuures teadus- ja uurimisasutusena huvi saada andmeid ja testimise tulemusi, mida on võimalik kasutada ühiste teaduspublikatsioonide koostamisel.

Oleme seisukohal, et EGT tegevus, mille raames toimub eelnimetatud teenuste tellimine, vastab juhises nimetatud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses sätestatud teadustegevuse ja arendustegevuse definitsioonidele (vt eeltoodud EGT põhimääruse § 8). Samuti vastab meie tegevus juhises nimetatud Frascati manual'i kriteeriumitele kuna see on:

uudne – seni ei ole kvaternaarisetetes avatud maasoojusenergia süsteemil põhineva tehnoloogia rakendatavust ja maapõueenergia kasutuspotentsiaali Eestis katsetatud ega hinnatud. Uuringu tulemustel saame uusi andmeid süsteemi rakendatavuse kohta ja laialdasema kasutusvõimaluste kohta;

loominguline – tehnoloogia rakendatavuse hindamiseks viiakse kavandatav uuring läbi konsulteerides teenusepakkujatega ning lähteülesande detailid võivad läbivõimimise käigus

täpsustuda, selle tulemusel kujuneb Eesti tingimustele sobilik uuringumetoodika ja tehnoloogia, sõltuvalt siinsetest geoloogilistest ja hüdrogeoloogilistest tingimustest;

ettemääramatu tulemusega – varasemalt selliseid katsetusi Eestis tehtud ei ole ja nende puudumise tõttu ei ole ette teada, millised on protsessi tulemid – kas planeeritav tehnoloogia rakendamine ja pilootjaama rajamine on võimalik. Vastavad teadmised on võimalik saada ainult põhjalikult läbi viidud uurimis- ja eksperimentaalarendustöö tulemusi hinnates. Naabermaade kogemus annab küll eeldused loota tehnoloogia sobivust, kuid geoloogilised ja hüdrogeoloogilised tingimused tingivad tulemuste ettemääramatuse;

süsteemaatiline – tehnoloogiakatsetuste aluseks olevate uuringute tegemine on kavandatud lähteülesande alusel, et uurimis- ja arendustegevus toimuks kindlate nõuete alusel ja kavandatud analüüsid tehakse süsteemselt ning oleks korrektselt dokumenteeritud;

ülekantav ja/või korratav – uuringute põhieesmärk ongi saada katsetuste ning teadus- ja arendustöö tulemusel saadud teadmist kanda edasi laialdasemaks rakendamiseks, et aidata kaasa taastuvenergia laialdasemale kasutamisele soojusenergia saamisel.

Tulemused on ette nähtud kõikidele asjahuvilistele kasutamiseks. Ka EGT põhimääruse § 9 lõike 1 punkti 9 kohaselt oleme kohustatud maapõuealast teavet vahendama avalikkusele. Teeme seda kas läbi infopäringute, EGT veebilehe või meie hallatava Eesti Geoloogiafondi infoteenuste kaudu. Selleks, et hangitava tegevuse tulemused oleksid korratavad, peamegi eelnimetatud teenuseid tellima tunnustatud asutustelt, et tagada uurimis- ja arendustöö kõrgetasemeline kvaliteet, optimeeritud tingimuste rakendamine ning katseparameetrite ja -tulemuste nõuetekohane protokollimine. Viimane võimaldab omakorda uurimistulemusi valideerida ning tagab nende korratavuse.

Eeltoodud info põhjal palume Teil anda hinnang RHS § 11 lõike 1 punktis 19 sätestatud teadus- ja arendustegevuse erandi kohaldamise võimalikkuse osas EGT poolt eelpool kirjeldatud uurimis- ja eksperimentaalarendustöö ning kaasnevate teenuste tellimisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Sirli Sipp Kulli
Direktor

Lisa: teenuste kirjeldus